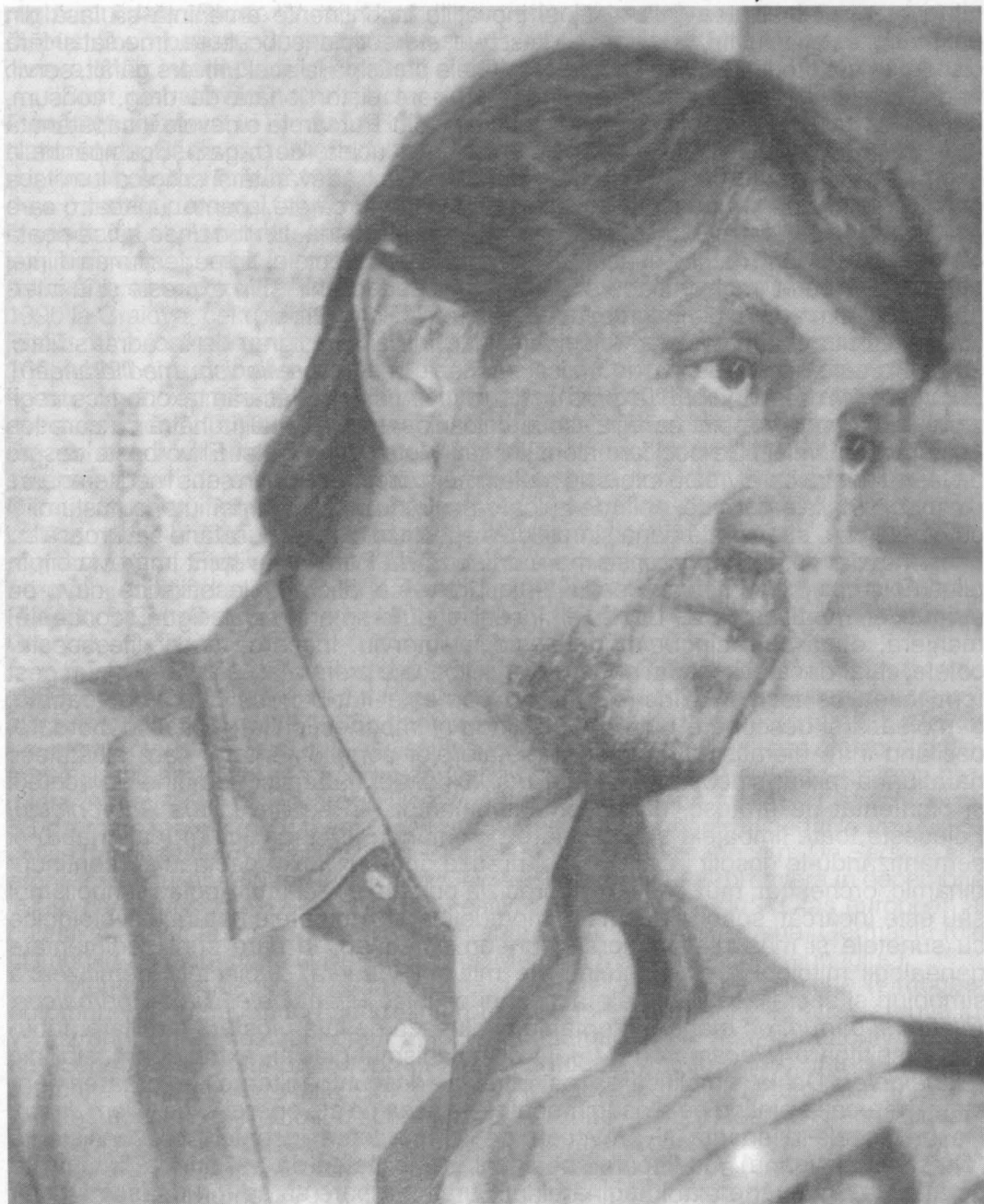
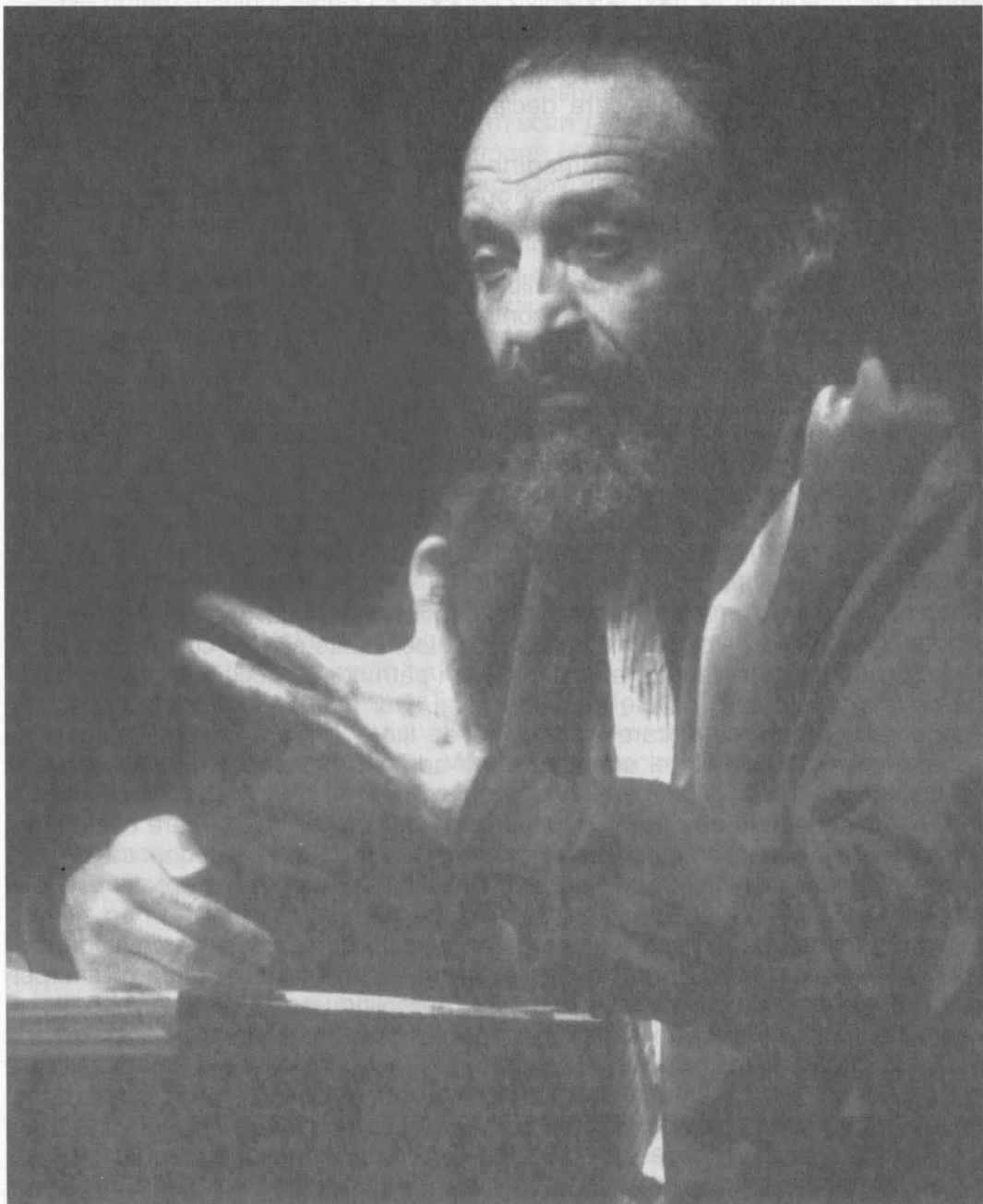

REGIZORII

Andrei Șerban

GLĂSUIESC

Anatoli Vassiliev

Andrei ȘERBAN

Viata sunetului¹

Încercăm să creăm un sunet – un sunet ce crește și se transformă în strigăt. Încercăm să găsim energia care declanșează această acțiune. Căutăm să o înțelegem.

Vedem sunetul ca pe o imagine. Vedem ceea ce e închis în el. O coloană de aer care încearcă să-și croiască drum. În efortul de a produce strigătul, căutăm să înlocuim o orbecăială greoaie cu o vitalitate puternică și spontană.

Strigătul devine fie o exprimare liberă și alertă, fie semnul încarcerării, totul depinde de modul în care sunetul e controlat și dirijat dinlăuntru.

La începutul acestei căutări², trebuie să încercăm să fim foarte calmi. Trebuie să acceptăm riscul de a ne depăși propriul teritoriu de exprimare obișnuit. Să încercăm să descoperim o imagine, un sens clar, să hrănim această căutare cu o substanță concretă, cu un gust, cu un miros. Fără nici o sforțare, să ne îngăduim bucuria imensă de a da viață unor vibrații și energii puțin cunoscute, de a descoperi fiecare sunet ca și cum asta s-ar întâmpla „pentru prima oară”.

Acest exercițiu, concentrat pe voința de a elibera vocea, dezvăluie un câmp imens de descoperiri.

Nu avansăm numai prin cuvânt, ci și prin frânturi de cuvânt, prin fiecare consoană și prin fiecare vocală, încărcate de o electricitate și de o culoare specifice! Să adâncim această căutare e ca și cum am pătrunde în necunoscut. Întotdeauna ne e frică și avem nevoie de mult curaj. Dar dacă ne hotărâm s-o facem, descoperim îndată că fiecare combinație de litere conferă un sens nou și că fiecare literă e cauza literei următoare. Într-adevăr, nimic nu e întâmplător, căci totul se leagă.

În acest demers ne găsim cu toții în fața aceleiași dificultăți, care constă în a înțelege ceva foarte simplu. Tema noastră de lucru ar presupune că o lume întregă se lasă închisă într-un singur cuvânt și că fiecare cuvânt reprezintă o felie de viață reală.

Ne dăm seama, de exemplu, că în teatrul care se servește de un limbaj clar cuvântul e folosit pentru a transmite ceva la nivelul informației ori la nivelul psihologiei. Nu îi dăm o importanță prea mare. Apropiindu-ne de o limbă veche, e cu neputință să discernem un sens direct, dar în această aparentă lipsă de sens regăsim, poate, o posibilitate mai largă de expresie. Într-o relație imediată, concretă cu sunetul și cuvântul, putem descoperi o arie infinită pentru a crea ritmuri, energii și impulsuri de o natură diferită.

Limba greacă veche este, poate, pentru actori, materialul cel mai generos care s-a scris vreodată. În acea vreme, s-a simțit nevoia inventării unui limbaj

¹ Aceste însemnări sunt dedicate lui Peter Brook, care mi le-a transmis.

² E vorba de începutul lucrului la Teatrul *La Mamma* (New York) pentru ceea ce va deveni *Trilogia antică*.

poetic pentru a se încerca îndeplinirea unei sarcini extrem de complexe: aceea de a transmite prin cuvinte mesaje la mare distanță, într-un spațiu deschis nu numai corului cetății, ci și mării, văzduhului și astrelor.

Ne putem închipui atunci că aceste cuvinte trebuiau să închidă în ele o forță și o energie anume, pentru a face posibil și pentru a susține acest contact.

Nu știm nimic despre viața celor care au fost purtătorii acestor cuvinte acum două mii de ani. Nu știm nimic despre antrenamentul la care au fost supuși. Nu știm cum le erau vocile, nici ce fel de mișcări făceau. Totuși, suntem siguri că acest lucru a fost cu puțință, că ființe umane cu mâini, picioare și piepturi ca ale noastre au găsit mijlocul de a capta energia invizibilă necesară unei comunicări la distanță. Putem citi volume savante din care aflăm câte ceva despre istoria spectacolului antic sau anumite studii de arheologie. Dar actorul, prin munca lui, are posibilitatea de a descoperi mult mai direct o realitate. Folosind acest material, el încearcă să discearnă calitatea unei vibrații, a unui sunet emis cândva. Întreaga căutare constă în a regăsi acest sunet, acest cuvânt, în a-l sluji, în a vedea ceea ce a putut fi el odinioară. Ne concentrăm asupra posibilității de a produce un sunet niciodată emis înainte.

Prin rostirea versului antic, trăiește nu numai ritmul, ci imaginația întreagă începe să se miște în direcții multiple. Încercăm să vedem imagini în sunet. Credem că fiecare dintre noi se transformă în acela care a pronunțat, cel din-tâi, cuvintele. Vibrații ascunse se lasă întrezărite și începem să înțelegem „partitura” textului mai adevărat, cum nici o analiză logică nu ar putea s-o facă. Nu numai imaginația noastră, ci întreaga ființă care trăiește prin cuvinte. E vorba de a dezvălui paradoxul ce face ca mintea, sufletul și vocea să nu fie disociate, ci legate unele de celelalte. Întregul corp e un instrument complex și sensibil care trebuie adaptat dacă vrem să ne folosim de el. Pentru ca sunetul să iasă corect, e nevoie să-i căutăm și să-i înțelegem originea, să găsim în noi înșine un sprijin care să-l lase să crească în voie. Să dezvoltăm o posibilitate de afirmare completă. Un angajament. Mișcarea și vocea se unesc într-un efort comun. Gestul și respirația sunt reciproc indispensabile ca expresie a unui întreg.

Nu descoperim această posibilitate printr-o tehnică oarecare, ci prin cultivarea unei sensibilități speciale.

Ce ne emoționează în *Electra*, care-i este mesajul de-a lungul timpului? Ce spune *Electra* în timpul lungii ei tânguiri? E greu de precizat. Să luăm un cuvânt pe care-l repetă adesea: „eee”. Da, e pur și simplu ceea ce se-aude: un „e” prelungit. Ce înseamnă această repetiție continuă a unei vocale? Nimic ce s-ar putea traduce – „e” nu vrea să spună nimic altceva decât „e”. Sensul e în sunetul însuși. Caracterul fundamental al tragediei grecești poate fi regăsit în acest sunet singular, care nu va putea fi recreat în nici o altă limbă. În felul de a pronunța acest sunet putem descoperi adevăratul sens al *Electrei*, cu neputință de explicat dinainte. Cuvântul e scris pentru a fi trăit în momentul în care e rostit, într-o relație imediată cu sunetul, dezvăluind o posibilitate nesfârșită de a crea stări și situații, precum în muzică. El există prin el însuși și prin nimic altceva. Vine de undeva. Se duce undeva. Îi percepem vibrația. O reținem. Putem încerca să o facem să vibreze în noi.